

HOMO'POLY

STRESZCZENIA MODUŁÓW

Moduł 1: Płeć i homoseksualność

Moduł służy wprowadzeniu kluczowych pojęć i problemów związanych z homoseksualnością. Obejmuje on niektóre perspektywy teoretyczne (dotyczące biologii, zdrowia seksualnego, płci i orientacji seksualnej), zilustrowane na przykładach odpowiednich studiów przypadków i za pomocą ćwiczeń.

1. Tożsamości seksualne

Część 1 skupia się na **rozwoju i identyfikacji tożsamości seksualnych**, przedstawiając podstawowe terminy, koncepcje oraz pytania, z jakimi nauczyciele, uczniowie i rodzice mogą się spotkać, gdy odnoszą się do kwestii homoseksualizmu. Co to znaczy być gejem lub osobą biseksualną? Co wiemy o biologicznej stronie orientacji seksualnej i w jaki sposób może nam to pomóc w wyjaśnieniu zjawiska homoseksualizmu wśród uczniów? Niestety, nasze pojmowanie wielu z tych obszarów jest nadal ograniczone.

Chociaż nie dysponujemy jeszcze silnymi podstawami naukowymi do wyjaśnienia tych kwestii, należy przedstawić to, co już wiemy i umieścić homoseksualizm w historycznym, społecznym i psychologicznym kontekście.

W minionych latach nauka dokonała pewnych postępów umożliwiających większe zrozumienie orientacji seksualnej. Wiele kwestii wymaga jeszcze odkrycia i wyjaśnienia, istnieją jednak silne przesłanki przemawiające za biologicznymi podstawami naszej tożsamości seksualnej, szczególnie w obszarze epigenetyki oraz prenatalnych hormonów płciowych (Rahman, 2014). Ponadto badania wskazują, że zarówno orientacja seksualna jak i tożsamość płciowa są płynne (gender fluid), a nie stałe. Oznacza to, że orientacja seksualna i tożsamość płciowa jednostki powinny stanowić spektrum, a nie być przypisywane do jednej kategorii (Academy of Science of South Africa, 2015). Znane są historie (zarówno uznawane jak i odrzucone) o homoseksualizmie wśród kobiet i mężczyzn praktycznie we wszystkich kulturach i społecznościach, co dodatkowo podważa argument, według którego mamy swobodę wyboru tożsamości płciowej i orientacji seksualnej lub że możemy zostać uwarunkowani do ich przyjęcia.

Jednakże uporczywe, negatywne stereotypy nadal kształtują sposób w jaki uczniowie należący do społeczności LGBT **postrzegają siebie i są postrzegani przez innych**. Badania pokazują, że duża część społeczności LGBT doświadcza dyskryminacji ze

względu na swoją tożsamość, co sprawia, że cierpią na niską samoocenę. Jest to uporczywy problem, który wiąże się z poważnymi i trwałymi konsekwencjami dla ich rozwoju osobistego (Riddle-Crilly, 2009). Społeczności, w których żyją i pracują także znacząco wpływają na ich psychologiczny i społeczny dobrostan, a różne kultury i społeczności miewają bardzo rozbieżne poglądy dotyczące homoseksualizmu. Badania przeprowadzone przez Homo'polly wskazują na dużo większą świadomość i akceptację dla osób homoseksualnych w Belgii, Niemczech, Hiszpanii, Holandii i Zjednoczonym Królestwie niż na Węgrzech, w Polsce, czy w Turcji. Pewną rolę odgrywają tu kwestie wyznaniowe, a także podział na społeczność miejską i wiejską (w miastach akceptacja jest zwykle większa) oraz przepaść pokoleniowa (młodzi ludzie zwykle, ale nie zawsze, wykazują większą akceptację).

Uczniowie z całej Europy doświadczają zatem zróżnicowanego podejścia do **orientacji seksualnej i różnorodności na etapie wychowania (rodzina i życie w społeczności) i w okresie nadzoru (środowisko szkolne)**.

W ciągu ostatnich kilku dekad przybyło badań nad doświadczeniami młodych lesbijek, gejów i osób biseksualnych (LGB) w edukacji. Klimat w szkole jest niezwykle wpływowy i jest powiązany z psychicznym i akademickim zdrowiem uczniów. W kontekście edukacyjnym bardzo ważne jest, by nauczyciele i nauczyciele-stażyści nauczyli się tworzyć inkluzywne przestrzenie do prowadzenia zajęć. Wyniki badania z 2016 roku wskazują, że homofobiczne uwagi dotyczące ekspresji płciowej są nadal powszechne (Kosciw, Greytak, Giga, Villenas, & Danischewski, 2016). Trzy-trzecie uczniów zgłosiło brak poczucia bezpieczeństwa w szkole ze względu na własną orientację seksualną i wyrażaną płęć. Często unikają miejsc postrzeganych jako niebezpieczne, takich jak ubikacje i szatnie. Trzy na cztery osoby twierdzą, że doświadczyły przemocy werbalnej z powodu orientacji seksualnej. Uczniowie LGBT, którzy doświadczyli takiej dyskryminacji byli częściej nieobecni w szkole, uzyskiwali gorsze wyniki w nauce, mieli niższe aspiracje i przejawiali niższy poziom przynależności do szkoły. Zgłaszali również gorsze samopoczucie na tle psychologicznym.

2. „Coming-out”

W kwestii orientacji seksualnej i tożsamości płciowej społeczeństwo zna wiele „szufladek”. To gdzie ktoś pasuje – i czy pasuje gdziekolwiek – powinno zależeć od tej osoby. Część 1 pokazuje, że to nie jest takie oczywiste. Co to oznacza dla uczniów, którzy rozważają **ujawnienie się**? Kiedy, gdzie i w jaki sposób uczniowie LGB dokonują „coming-outu”? Czego mogą nas nauczyć ich doświadczenia i z jakimi zagrożeniami powinni się liczyć nauczyciele (izolacja społeczna, znęcanie się, słabe wyniki, ...)?

Zjawisko „coming-out” dotyczy sytuacji, w której jedna osoba wyjawia swoją orientację seksualną przed drugą osobą. Osoby, które pociągają przedstawicieli odmiennej płci – panująca norma – bardzo rzadko muszą go dokonywać. Natomiast lesbijki, geje, osoby biseksualne i transpłciowe muszą dokonać wyboru – mogą się „ukrywać” ze swoimi uczuciami lub wyjawić innym ludziom swoją orientację seksualną lub

tożsamość płciową (LGBT Youth UK, 2018). Osoby LGBT mogą się ujawnić w dowolnym wieku i z wielu powodów.

Bez względu na przyczyny ro **rówieśnicy, rodzina i społeczność** odgrywają kluczową rolę w tym, by „coming-out” miał charakter pozytywnego i afirmacyjnego doświadczenia. Młodzi ludzie często ujawniają się przed rówieśnikami zanim uczynią to przed rodzicami lub rodziną. Niektórzy uczniowie LGB otrzymają fantastyczne wsparcie. Wielu jednak go nie otrzyma. Nauczyciele powinni umieć ocenić, czy uczeń ma wsparcie, którego potrzebuje i zaoferować lub chociaż wskazać inne źródła wsparcia, jeśli jest ono konieczne.

Gdy studenci nie ujawniają się, w obawie przed znęcaniem się lub prześladowaniem, ma to negatywny wpływ na ich zdrowie psychiczne, a także ich rozwój osobisty i zawodowy. **Stworzenie bezpiecznych szkół** ma kluczowe znaczenie, ponieważ da uczniom poczucie bezpieczeństwa umożliwiające ujawnienie się. Wymaga to, by wszystkie osoby zaangażowane – uczniowie, nauczyciele, personel pomocniczy oraz szersza społeczność szkolna – był zachęcane do stworzenia przestrzeni przyjaznej dla osób LGBT wykraczającej, jeśli to możliwe, poza mury szkoły.

3. Zdrowie seksualne

Dla większości nauczycieli i rodziców zdrowie seksualne to trudny i niewygodny temat. Nie powinno dziwić, że w przypadku homoseksualizmu kwestia ta wywołuje jeszcze więcej napięć. Jest to niepotrzebne i szkodliwe, ponieważ uczniowie tracą szansę na uzyskanie informacji, które mogą zaważyć na ich życiu. Niniejsza część zawiera ogólny wstęp do tematu zdrowia seksualnego, w tym (ale nie tylko) do praw seksualnych i seksualności. Korzystając z inkluzywnej i szerokiej definicji zdrowia seksualnego opracowanej przez Światową Organizację Zdrowia, wykraczamy poza aspekty fizyczne i bierzemy pod uwagę dobrostan emocjonalny i psychologiczny w doświadczeniach i interakcjach seksualnych.

Następna część omawia temat **chorób przenoszonych drogą płciową (sexually transmitted diseases – STDs)**, w tym HIV/AIDS, w celu obalenia stereotypów związanych z homoseksualizmem, poprzez przekazanie obiektywnych informacji nauczycielom i uczniom. Nacisk kładziony jest na przekazanie prawdziwych i wyczerpujących informacji w celu propagowania bezpiecznego i zdrowego zachowania u uczniów homoseksualnych i biseksualnych.

Na koniec wskazane zostaną różne formy i funkcje kompleksowej edukacji seksualnej. Jaka edukacja seksualna – formalna lub nieformalna – jest oferowana i czy jest miejsce dla homoseksualizmu w „tradycyjnej” edukacji seksualnej? Wirtualne kursy i materiały zwiększają dostęp do informacji, co jest pomocne, a nawet konieczne w przypadku osób, których rodzice i/lub nauczyciele nie potrafią lub nie chcą odpowiadać na ich pytania. Jednakże niesie to z sobą ryzyko korzystania z niezweryfikowanych i nieprawdziwych informacji, co może wiązać się z tragicznymi konsekwencjami. W tej części nauczycielom i uczniom wskazuje się odpowiednie materiały i podejścia mające na celu nacisk na bezpieczny seks i profilaktykę.

4. Inne sposoby na życie

Ostatnia część modułu 1 odnosi się pytań zadanych na początku. Czym jest heteroseksualność, homoseksualność i biseksualność? Przyjmujemy, że wszystkie te przejawy seksualności są normalne, ale co to znaczy, że coś jest normalne? Problem z „normalnością” polega na tym, że zakłada ona istnienie „właściwego sposobu” bycia. Barker (2016, źródło internetowe) twierdzi, że: „Normalne” nie może oznaczać „to co widzimy ciągle” lub „to co widzimy w większości przypadków”. Musi mieć inne znaczenie. Rzucanie wyzwania heteronormatywności nie polega na podważaniu heteroseksualności, ponieważ „większość” populacji jest heteroseksualna. Podważanie heteronormatywności odnosi się do kwestionowania idei, według której heteroseksualność jest jedyną normalną, naturalną lub właściwą formą seksualności (Barker, 2016).

Zatem, w celu wspierania uczniów w szkole i zapewnienia im edukacji w bezpiecznych, inkluzywnych i innowacyjnych warunkach, musimy mieć jasną i spójną terminologię związaną z płcią i seksualnością. Najważniejsze jest jednak nasze zaangażowanie w debatę nad doprowadzeniem do akceptacji osób LGBT przez wszystkie środowiska. Musimy wyposażyć nauczycieli, rodziców oraz szeroką społeczność, do której należą młodzi ludzie, w narzędzia umożliwiające dyskusję na temat seksualności, zaakceptowanie różnic i odejście od myślenia, że coś jest lub nie jest „normalne”. To wymaga wysiłku, cierpliwości i czasu. Aby zainspirować rozmowy na ten temat niniejsza część oferuje jeszcze więcej zasobów, historii i propozycji, które pomogą w pracy na poziomie klasy, „całej szkoły” i społeczności.